

Oslo/Bergen, 28.04. 2010

Norges vassdrags- og energidirektorat (nve@nve.no)
Konsesjons- og tilsynsavdelinga
Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO

HØRINGSUTTALELSE TIL VASSVIKELVA KRAFTVERK

Norges Naturvernforbund og Naturvernforbundet i Hordaland ber om at søknaden om konsesjon for bygging av Vassvikelva kraftverk i Odda kommune, Hordaland, avvises.

Det omsøkte inngrepet vil ha alt for stor negativ betydning for biologisk mangfold og friluftsinnteresser og vil bryte med sentrale paragrafer i Naturmangfoldloven og § 25 i Lov om vassdrag og grunnvann.

Det vil være oppsiktsvekkende om energimyndighetene ofrer et av våre mest verneverdige vassdrag i naturmangfoldåret 2010. Dette er samme året som Norge skal stanse tapet av biologisk mangfold og det året vi skal bidra til å lage en ambisiøs, ny internasjonal miljøavtale under konvensjonen for biologisk mangfold.

2010 er FNs internasjonale naturmangfoldår. Norges Naturvernforbund har i naturmangfoldåret valgt ut tre kampanjeområder, en skog, et vassdrag og et kystnasjonalpark-område. Vårt kampanjevassdrag er Dalelva, og det omsøkte kraftverket vi her skriver høringsuttalelse på ligger i Vassvikelva, ei sideelv til Dalelva.

I 2010 vil Naturvernforbundet arrangere flere treff og markeringer i Dalelva i forbindelse med naturmangfoldåret. Der vil vi vise fram områdenes naturmangfoldverdier og hvilken verdi området har for friluftsliv, rekreasjon og reiseliv. Vi vil skape internasjonal og nasjonal oppmerksomhet for norsk naturmangfold gjennom å invitere presse med i felt.

Også Samarbeidsrådet for naturvernsaker (SRN, som består av Norges Jeger- og Fiskerforbund, Den Norske Turistforeningen, WWF-Norge og Norges Naturvernforbund) har Dalelva som ett av seks fokusvassdrag der vi krever vern.

Dalelva er derfor satt høyt på den politiske dagsorden i vernesammenheng. Det vil derfor være et svært dårlig politisk signal om energi- og vassdragsmyndighetene stikker hull på Dalelva-vassdraget gjennom å åpne for konsesjon i Vassvikelva.

Innledning

Småkraft AS har søkt Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) om tillatelse etter vannressursloven § 8 til å bygge Vassvikelva kraftverk og utnytte fallet i Vassvikelva i Odda kommune, Hordaland fylke. Vassvikelva er en sideelv til Dalelva, som renner gjennom Sjørdalen. Sjørdalen strekker seg fra Jøsendal i Odda kommune til Åkrafjorden i Etne kommune. Det er oppgitt en brutto fallhøyde på 270 meter mellom hovedinntaket på kote 690 og utløpet på kote 420. Kraftverket er planlagt ved Vassvikevatnet som er uregulert. Vannet skal førest i rør som legges i sprengte grøfter og ellers nedgraves i en trase som blir 950 meter lang. Samfunnseffekt er særs marginal og vil kun bidra med 9,1 GWh til den nasjonale krafttilførselen.

Vassvikelva kraftverk er planlagt med en maksimal slukeevne på 1,2 m³/s med installert effekt på 2,6 MW og forventet årsproduksjon på 9,1 GWh. Det er foreslått minstevannføring på 34 l/s, tilsvarende alminnelig lavvannføring, i perioden 1.5-30.9.

Naturvernforbundet Hordaland (NVH) og Norges Naturvernforbund takker for utsatt høringsfrist og har følgende kommentarer til søknaden.

Verdier

De temaene som vil ha betydning for allmenne interesser ved dette prosjektet er etter vår mening følgende:

- Inngrepsfrie naturområder (INON)
- Folgefonna nasjonalpark
- Sårbar høvfjellsnatur
- Landskap
 - Verdifulle landskapselementer
 - Urørhet
- Friluftsliv
- Reiseliv hvor landskapet eller naturen er en vesentlig del av attraksjonen

Inngrepsfrie naturområder INON

Inngrepsfrie naturområder er viktige av flere hensyn, bl.a. nasjonal arv og identitet, friluftsliv og biologiske mangfold.

Bortfall av inngrepsfrie naturområder har i perioden 2003-2008 økt betydelig i forhold til forrige periode, 1998-2003. Områder uten tekniske inngrep blir sett på som en knapphetsressurs både i nasjonal og internasjonal sammenheng, og er en viktig del av den norske naturarven. INON-områdene blir sett på som selve grunnpilaren i arbeidet med å ta vare på norsk natur, ikke minst med tanke på kommende generasjoner.

I en rekke stortingsmeldinger de siste 15 årene har det blitt sterkt fokusert på at de resterende inngrepsfrie områdene må forvaltes som en viktig del av vår

nasjonale arv. Derfor skal inngrep som reduserer INON søkes unngått. Regjeringen har som mål at større sammenhengende inngrepsfrie områder skal bevares. Ofte kan slike ha spesiell stor verdi i biologisk mangfoldsammenheng i kraft av å være lite negativt påvirket av tunge inngrep. Både Regjering og Storting har også påpekt at inngrepsfrie områder har stor betydning for friluftslivet og den norske naturoplevelsen.

Inngrepet til Vassvik kraftverk medfører tap av inngrepsfrie areal på 1,5 km², samtidig som 0,9 km² blir omklassifisert til sone 2 fra sone 1 og 0,104 km² blir omklassifisert fra villmarkspreget område til sone 1. Arealene ligger innenfor Folgefonna nasjonalpark. Det villmarkspregede område er et av de få i Hordaland fylke, det nest største i fylket og det eneste innenfor nasjonalparken. Verdisettingen av dette INON arealet må derfor klassifiseres som stor. Nasjonalparkene er opprettet for å sikre urørt natur og bevare disse for kommende generasjoner. Inngrepet vil redusere urørtheten og dermed innvirke negativt på verneverdiene innenfor nasjonalparken. Vi mener dette bryter med § 49 i Naturmangfoldloven.

Om lag 2 km mot syd i Sjørdalen, rett over grensa til Etne kommune, fikk Småkraft AS i 2007 konsesjon til å bygge Bergstø kraftverk, som ble satt i drift desember 2009. Det tiltaket førte til reduksjon i inngrepsfri natur på i alt 2,1 km² innenfor nasjonalparken, hvorav 0,5 km² villmarkspregede områder som ble omklassifisert til inngrepsfri sone 1. Her har man i samme område allerede gjort betydelige innhugg i INON statusen. Det er en slik bit for bit reduksjon som utgjør trusselen mot INON statusen og mot biologisk mangfold spesielt. Her vil vi også vise til § 10 i Naturmangfoldloven om at den samlede belastningen med et slikt inngrep etter vår mening vil overstige akseptable grenser. Vi understreker at det ikke finnes erstatningsarealer for tapte inngrepsfrie områder.

Folgefonna nasjonalpark

Folgefonna nasjonalpark ble opprettet i 2005 for bl.a. «å ta vare på eit stort og tilnærma urørt naturområde, som sikrar heilskapen og variasjonen i naturen frå låglandet til høgareliggjande område med fjell og bre; ta vare på verdfull vassdragsnatur; sikre det biologiske mangfaldet med økosystem, artar og bestandar; sikre viktige geologiske førekomstar og sikre verdfulle kulturminne»

Vassvikelva og dalen er en del av helheten i dette bildet og må behandles med aktsomhet da det er i nærområdet til nasjonalparken. Inntakspunktet ligger ca 300 meter fra nasjonalparkgrensene. Tiltaksområdet har like stor verdi som arealet innenfor nasjonalparkgrensene. At det ikke kom med innenfor grensesettingen var av arrondermessig karakter, en avrunding for å gi grenselinjene en mer hensiktsmessig form, i følge brev fra DN i forbindelse med opprettingen av parken.

Folgefonna nasjonalpark inneholder iskappa Folgefonna som er landets tredje største isbre. Store deler av parken består for øvrig av alpin høyfjellsone og karrig natur, bratte daler og spisse tinder. Hensikten med nasjonalparken var å sikre heilskapen og variasjonen i naturen fra lavlandet til høyereliggende område med fjell og bre. For å oppnå målsettingen med nasjonalparken er man nødt til i

visse fall å ta hensyn til nærområdene til parken, da det er noen av disse som inkluderer variasjonsbredden med forskjellige vegetasjonssoner og variasjon fra hovedtrekkene i landskapet innenfor parkgrensene.

Vassvikvatnet, Vassvikdalen og Vassvikelva adskiller seg landskapsmessig fra hovedtrekkene innenfor nasjonalparken. Helhetsinntrykket er vakkert og skiller seg ut fra parkens mer generelle karakter av et dynamisk og forholdsvis dramatisk landskap. Som uberørt areal vil området derfor ivareta intensjonen om å ta vare på variasjon og helhet, fra lavland til bre. Endrer man området status og karakter reduserer man også opplevelsesverdien og variasjonsinntrykket for nasjonalparken som helhet.

Vassvikdalen er en av de få kjente og lett tilgjengelige oppgangssonene til nasjonalparken på østsiden av Folgefonna. Som uberørt innfallsport blir Vassvikdalen enda viktigere nå når nabodalen Bergstø har fått inngrep i form av vei og regulert elv.

Sårbar høyfjellsnatur

Høyfjellsnaturen er spesielt sårbar for inngrep. Fysiske inngrep og tekniske installasjoner er ofte lett synlige på lang avstand. Anleggsarbeider kan etterlate varige spor på utsatte terrengtyper som myrer og tørrberg. I høyfjellet er det som oftest lite løsmasser og revegetering etter inngrep i terrenget går svært seint. Det er således vanskelig å skjule inngrepene selv etter lang tid. Selv begrensede inngrep som følge av små kraftverk kan redusere opplevelsesverdien av et urørt høyfjellsområde fordi det bidrar til å endre området status og karakter. Bildene i vedlegg 6 i fra inntakspunktet og ned til eggen der elva hiver seg utfor i stryk og fosser illustrerer godt denne problematikken,

Inntaket vil ligge på kote 630. Den første strekningen skal det sprenges i bart fjell og videre nedover følger røret elven på moderat fall i sidebratt terreng, hvor det stort sett er fjell med et meget sparsomt vegetasjonslag. Her må det også delvis sprenges grøfter for røret. Der det ikke sprenges grøfter skal røret i resten av strekningen graves ned. Dette betyr inngrep av varig karakter i en høyfjellsnatur som er spesielt sårbar for inngrep. Sprenging av grøft vil vanskelig la seg skjule og der det er lite løsmasser vil revegetering etter inngrepet gå svært sent. Der røret kan graves ned i ur vil endevending av stein og blokker bli synlig i mange tiår.

Landskap

Landskapsverdiene er sett i sammenheng og beskrevet under Folgefonna Nasjonalpark. Men Vassvikområdet står fint også på egne bein. Vassvik med influensområdet er både idyllisk og markant på samme tid. Vassvikelva har ikke en foss, men stryk og fosser nedover hele dalsiden. Elva er markant og inntrykksterk og eksponert ut mot et vidt landskapsrom.

Utredningen beskriver også at vassdraget er variert i sin utforming, fra høyfjellet ned til Vassvikvatnet. Tidligere har vi beskrevet hvordan inngrepene lenger oppe i fjellet vil virke negativt og gi varige sår.

Utsikten ut i landskapet på turen opp til stølen er storslagen, men noe av den er i dag skjult av plantet granskog, og denne skal uansett vekk, enten med hogst eller med tidens tann.

Vassvik og influensområdet til prosjektet er ingen typisk vestnorsk dal, da landskapsrommet er bredere og med plass til et forholdsvis stort vann nedenfor dalsiden og elva. Det typiske for regionen er trange V-daler med hurtigflytende elver i bunnen av dalen. (Rapporten Midtre bygder på Vestlandet). Hva som er typisk og atypisk må for øvrig opp til revisjon. I den omfattende vannkraft utbygging perioden som landet nå er inne i, og som spesielt gjør seg gjeldende på Vestlandet og i Nord Norge, vil både det typiske og mer sjeldne bli forandret. I Odda kommune, hvor Vassvik geografisk er plassert, er det gitt konsesjon, søkt om konsesjon eller gitt meldinger om sammenlagt 23 prosjekter i forskjellige elver, inkludert 4 i det verna Opo vassdraget. Alt i følge NVE sine nettsider. Så vidt vi klarer å forstå foreligger det enten tillatelse eller planer og søknader for samtlige elver i kommunen. Og da snakker vi virkelig om sumvirkninger. Her vil en rekke av aktsomhetsprinsippene i den nye naturmangfoldloven måtte slå inn, og særlig §§6-10. Skal det være ansvarlighet i denne forvaltningen må nødvendigvis mange av disse vassdragene forbli uberørt. Vassvik elva med sine egne kvaliteter og urørhet, nærhet til Folgefonna nasjonalpark og betydningen av variasjon og heilskap i den forbindelse, peker seg ut som et opplagt valg, som en del av en helhetlig sikring av hele det verdifulle Dalelva-vassdraget.

I Sjørdalen er det to elver, de få andre må kalles bekker, av betydning som drenerer fra Folgefonna mot dalen. Det er Vassvik elva og naboelva Støselva på Bergstø. Begge er og naturlige oppgangssoner til nasjonalparken. I dag er Støselva utbygd. Vassvik elva er dermed den eneste elva og oppgangssonen som er intakt som uberørt areal.

Friluftsliv

Søknaden synser når det gjelder friluftsliv og skriver at stien oppover til stølen bærer preg av å være lite brukt. Bilde 3 i vedlegg 6 tyder på det motsatte. Videre heter det at "bruksomfanget av områdene langs berørt del av Vassvika er helt ubetydelig, noe som trekker verdien ned." Slikt kan man selvfølgelig ikke vite uten skikkelig datagrunnlag og annerledes undersøkelser. Det står også skrevet at "anbefalt atkomst til Sauabrehytta er fra Bergstøl eller Vintertun." Så vidt vi husker ble det brukt omvendt argumentasjon den gang Småkraft AS søkte konsesjon på Bergstøl kraftverk. Nemlig at oppmarsjområdet til nasjonalparken lå på Vassvik og at Haugesund Turistforening startet sine turer til Sauabrehytta derfra.

At Vassvik ikke kan sammenlignes med Buerdalen og Bondhusdalen er helt naturlig. Og heldigvis for det. Friluftslivet i Norge er generelt ikke tuftet på store masser av besøkende, men mer i overensstemmelse med tanken på litt avsondrethet enten alene eller i lag med familie og venner. Og den kvaliteten skal vi unne oss.

Det er noen hytter rundt vatnet. Ellers i Sør dalen er det mange hytter. På Odda kommune sine nettsider er det opplyst at det foreligger et reguleringsplanvedtak på 135 daa som ligger mellom Vintertun og Vassvikvatnet og som skal inneholde 46 fritidsbustader. I tillegg er det også et planvedtak for fritidsboliger kort unna på grensen til Etne kommune. I arealdelen med plankart er det tegnet inn to fremtidige fritidsbustadfelt nord for vatnet. For disse beboerne vil Vassvik og Vassvikdalen med turmuligheter til fjells være det opplagte og letteste valg.

Lokalbefolkningen i Odda og omkringliggende bygder som ønsker å gå inn i nasjonalparken fra sydøst må gå om Vassvik hvis de ønsker en inntakt elv og uberørt område å starte fra. Det samme gjelder for alle andre besøkende til dette området. For den store befolkningen sydover mot Haugalandet, Ryfylke og Stavangeregionen er den første og letteste innfallsporten mot nasjonalparken herfra.

Reiseliv

Hordaland er blant de største reiselivsfylkene i Norge og genererer store inntekter og mange arbeidsplasser. Staten, fylket og kommunene har reiseliv som satsningsområdet og de vil bruke store summer i mange prosjekter framover. Det er naturen og landskapet som er årsaken til at de reisende kommer. Dette gjelder enten det er førstegangsbesøkende, gjenbesøkende, rundreiseturister eller besøkende som befinner seg på samme plass gjennom hele oppholdet, i følge en undersøkelse, nov. 2007, i fra Hordaland fylkeskommune.

Rullestad Aktiv Fritid er et reiselivsselskap med 30 lokale aksjonere som har lagt til rette for turisme på Halvfjordingen nedentil Rullestadvatnet, lenger syd i Sør dalen. Det er bygd høystandard utleiehytter, oppstillingsplass for 35 bubiler/campingvogner, teltplasser, sanitæranlegg, badeplass og båter til utleie. Rullestad Aktiv Fritid er med i Åkrafjorden Landskapsark som er et av prosjektene i Landskapsark i Hordaland hvor syv bygder i seks kommuner i fylket har fått den prestisjetunge statusen det er å bli valgt ut.

Landskapsarkene har som strategisk hovedmål å bli en nasjonal satsning og være vesentlige i Norge sin markedsføring som natur- og kulturreisemål internasjonalt. Strategien er blant annet å utvikle bygder og næringsliv slik at kultur og naturlandskap blir ivaretatt som attraktive reisemål og være føregangsområde på skjøtsel av kulturlandskap som utvikles til merkevare og Noregs mest utbredde Geoturisme-konsept.

Odda kommune har reiseliv som satsningsområde og har også lagt ut store fjellområder til fritidsbebyggelse på Seljestad og Røldal. Det er snakk om nærmere 10 000 overnattingsplasser. Vassvik ligger om lag midt mellom Rullestad og Seljestad og for de faste gjestene og de besøkende er Vassvik det området som vil være det naturlige valg for turer mot fonna og nasjonalparken. Nær 1million reisende i året har innsyn til Vassvikelva. Området er viktig i reiselivssammenheng.

Samfunnsmessige virkninger

Småbruket Vassvik ble fraflyttet på 50 tallet og har således ikke hatt fast busetting på om lag 60 år. Begrunnelsen for tiltaket, hele ideen og tanken bak å søke om konsesjon, sies det, er at inntekten av kraften skal brukes til å ruste opp småbruket til dagens standard, slik at man igjen kan busette seg på plassen og drive bruket igjen. Det vil da være naturlig at en eventuell konsesjon innehar en klausul om at tiltakshaver bosetter seg og drifter gården i løpet av en viss tidsperiode, for eksempel innen 5 år, og at konsesjonen ellers trekkes tilbake.

Konklusjon

På grunnlag av de anførte bemerkninger oppsummerer vi at søknaden om konsesjon for bygging av Vassvikelva kraftverk må avvises.

Med vennlig hilsen

Norges Naturvernforbund

Naturvernforbundet Hordaland

Arnodd Håpnes
Fagleder naturmangfold

Alexander Hovland \s\
Styremedlem

Kopi:

Miljøverndepartementet (postmottak@md.dep.no)
Olje- og energidepartementet (postmottak@oed.dep.no)
Direktoratet for naturforvaltning (postmottak@dirnat.no)
Fylkesmannen i Hordaland (postmottak@fmho.no)
Hordaland fylkeskommune (hfk@post.hfk.no)
Odda kommune (epost@odda.kommune.no)